
PWYLLGOR CRAFFU GWASANAETHAU 03.10.13

Yn bresennol: Y Cynghorydd Dyfrig Siencyn – Cadeirydd
Y Cynghorydd Peter Read – Is-gadeirydd

Y Cynghorwyr: Alan Jones Evans, Linda Ann Wyn Jones, Beth Lawton, Dewi Owen, Liz Saville Roberts, Ann Williams, Eirwyn Williams, a Hefin Williams.

Eraill a wahoddwyd: Y Cyng. Siân Gwenllian (Aelod Cabinet Addysg), Y Cyng. R H Wyn Williams (Aelod Cabinet Gofal)

Aelodau Cyfetholedig hefo

pleidlais dros faterion addysg: Mrs Rita Price (Yr Eglwys Gatholig), Parchedig Ganon Robert Townsend (Yr Eglwys yng Nghymru)

Hefyd yn Bresennol: Marian Parry Hughes (Uwch Reolwr Gwasanaethau Plant), Arwel Ellis Jones (Uwch Reolwr Gwasanaeth Comisiynu Corfforaethol) a Glynda O'Brien (Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu), Dewi R Jones (Pennaeth Addysg), Orina Pritchard (Uwch Reolwr Trawsnewid Gwasanaeth).

Sylwedydd: Y Cynghorydd Ioan Thomas (Aelod Cabinet Gofal Cwsmer), Morwena Edwards (Cyfarwyddwr Corfforaethol).

Ymddiheuriadau: Y Cynghorwyr Alwyn Gruffydd, Elin Walker Jones, Eryl Jones-Williams, Llywarch Bowen Jones, Mr Dylan Davies (Cynrychiolydd Rhieni Llywodraethwyr Meirionnydd), Mrs Rhian Roberts (Cynrychiolydd Rhieni Llywodraethwyr Dwyfor) a Siôn Amlyn (Undeb Athrawon).

1. CYHOEDDIADAU'R CADEIRYDD

(a) Estynnodd y Cadeirydd groeso i Mrs Rita Price i'r cyfarfod sy'n cynrychioli'r Eglwys Gatholig ar y Pwyllgor hwn.

(b) Dymunwyd adferiad llwyr a buan i'r Cynghorydd Alwyn Gruffydd.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd datganiad o fuddiant personol gan unrhyw aelod oedd yn bresennol.

3. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion cyfarfod o'r Pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 20 Mehefin 2013 fel rhai cywir.

4. YMCHWILIAD CRAFFU – ANSAWDD ADDYSG

Cyflwynwyd adroddiad yr Ymchwiliad Craffu ar Ansawdd Addysg a gomisiynwyd gan yr Aelod Cabinet Addysg i edrych ar y materion canlynol:

- Pam bod pegynnu yn digwydd ym mherfformiad CA4 ysgolion
- Safonau cyflawniad mewn Mathemateg ac effaith hynny ar y dangosydd TL2+
- Pam bod ansawdd safonau a darpariaeth CA3 yn gyffredinol gadarn ar draws ysgolion yr awdurdod
- Meithrin dealltwriaeth lawnach o berfformiad dysgwyr PYD a'r graddau y mae cyflawniad y grŵp yma o ddysgwyr yn effeithio ar berfformiad CA4
- Effaith arweinyddiaeth ar berfformiad ysgolion a'r modd y caiff sgiliau arwain eu meithrin a'u datblygu

(a) Gosododd Cadeirydd yr Ymchwiliad, y Cynghorydd Liz Saville Roberts, y cyddestun drwy yn gyntaf ddiolch i'w chyd-aelodau a'r Parchedig Robert Townsend ynghyd â'r swyddogion am eu gwaith clodwiw. Nodwyd bod prif ganfyddiadau'r ymchwiliad wedi ehangu tu hwnt i'r briff uchod. Pwysleisiwyd bod modd i'r Aelodau gyfrannu at yr argymhellion cyn cyflwyno adroddiad terfynol i'r Aelod Cabinet Addysg ar gyfer gweithredu.

Eglurwyd trefn yr Ymchwiliad gan nodi y cynhaliwyd cyfweiliadau gyda:

- Penaethiaid chwe ysgol benodol o'r Sir
- Rhieni/llywodraethwyr y chwe ysgol
- Disgyblion

Dewiswyd y chwe ysgol ar sail perfformio'n dda, tanberfformio a lle mae newid sylweddol yn y perfformiad wedi digwydd.

Yn ogystal, derbyniwyd cyflwyniadau gan arbenigwyr allanol a oedd yn hynod ddiddorol, ysbrydoledig a chofiadwy. O ran argraff yr ymchwiliad yn deillio o'r cyfweiliadau a'r cyflwyniadau nodwyd pwysigrwydd bod ysbrydoli, ysgogi a dal i gyfrif yn rhan allweddol o safbwynt ansawdd arweinyddiaeth a chanlyniadau da.

Teimlai sawl Aelod o'r Ymchwiliad Craffu bod tueddiad i Wynedd yn y gorffennol fod yn fewnblyg a'i bod yn bwysig i edrych ar arferion da tu allan i'r Sir.

Tywyswyd yr Aelodau drwy argymhellion yr Ymchwiliad yn seiliedig ar y canfyddiadau isod:

- (a) Arweinyddiaeth o fewn Ysgolion
- (b) Safonau cyflawniad Mathemateg
- (c) Deall Perfformiad a Data
- (d) Codi a Chyfleu Disgwyliadau
- (e) Pegynnu o ran Ansawdd
- (f) Rôl yr Awdurdod
- (g) Rôl Llywodraethwyr
- (h) Cyswllt gyda Disgyblion

(b) Rhoddwyd cyfle i'r Aelodau graffu'r casgliadau ac fe amlygwyd y pwyntiau canlynol:

- (i) cwestiynwyd a yw'r cymhwyster CPCP ar gyfer Penaethiaid yn paratoi unigolion ar gyfer yr holl ystod o gyfrifoldebau sydd ynghlwm i waith Pennaeth.

Mewn ymateb i'r uchod, esboniodd y Pennaeth Addysg bod 100 unigolyn yn cael eu derbyn i wneud y cymhwyster yn flynyddol ac sydd yn cynnwys rhaglen fanwl iawn sy'n gofyn am gyfres o brofiadau.

- (ii) Bod angen cryfhau elfennau yn yr ysgolion cynradd megis tracio cynnydd mewn Mathemateg. Tynnwyd sylw bod un o'r arbenigwyr a roddodd gyflwyniad i'r Ymchwiliad wedi nodi dwy enghraifft o ragoriaeth mewn codi safonau Mathemateg o fewn y Sir gan nodi ymhellach y ceir enghreifftiau llwyddiannus o arferion da mewn ardaloedd tlawd tu allan i'r Sir i godi safonau Mathemateg
- (iii) Pryder bod rhai athrawon yn gorfod dysgu pwnc nad ydynt wedi cymhwyso ynddo yn creu problem yn enwedig i ysgolion bach
- (iv) Bod perygl i ganolbwyntio a chamddefnyddio data ar gyfer un pwrpas ac a fydd yn arwain at golli'r elfen ddynol
- (v) pwysigrwydd i ffocysu ar y dyfodol yn hytrach nag edrych yn ôl ond defnyddio'r hyn a ddysgir o'r gorffennol i adeiladu ar welliant parhaus
- (vi) dylid codi'r uchelgais i gynyddu'r targed perfformiad i 100% yn hytrach na bodloni ar 65%
- (vii) yng nghyd-destun data a pherfformiad, gofynnwyd i ba raddau y rhoddir ystyriaeth i ffactorau megis dysgu Cymraeg a Saesneg fel iaith ychwanegol yn enwedig o ystyried y cymhlethdodau achosir i'r disgyblion hynny sydd ddim yn siarad Cymraeg na Saesneg yn y cartref. Teimlwyd y dylid rhoi cydnabyddiaeth deilwng i'r ffactor hwn er budd cynnydd i'r disgybl.
- (viii) dylid ceisio ysbrydoli rhieni ynghylch addysg eu plant
- (ix) gwelwyd sawl rhwystredigaeth yn rôl llywodraethwyr yn benodol gormod o gyfrifoldeb arnynt
- (x) dylid ehangu rôl llywodraethwyr yr awdurdod yn sgil derbyn cwyn gan un corff llywodraethol nad oedd Aelodau'r Cyngor yn aelodau o'r corff llywodraethol a'u bod yn gweld hyn yn bwynt cyswllt pwysig rhwng yr ysgol a'r Gymuned
- (xi) dylai llywodraethwyr fod yn fwy heriol i Benaethiaid a gwelwyd y byddai ambell i gorff llywodraethol yn croesawu cyfarfod heb y Pennaeth a staff yn bresennol
- (xii) pwysigrwydd i addysgu llywodraethwyr i ddiwylliant o fod yn gyfaill beirniadol ac yn fwy heriol tra'n derbyn bod yn rhaid cynnig cefnogaeth hefyd.
- (xiii) Nad yw hyfforddiant presennol yn cyfarch anghenion llywodraethwyr yn yr hyn sy'n ddisgwyliedig ohonynt ac fe werthfawrogi cyfarfodydd i rannu profiadau ymysg ei gilydd a gyda llywodraethwyr o siroedd eraill
- (xiv) Dylai llywodraethwyr dderbyn mwy o gefnogaeth / hyfforddiant ar gamau medrusrwydd
- (xv) Bod sylwadau a dderbyniwyd gan y disgyblion yn rhai gwerthfawr ac angen rhoi sylw penodol iddynt

(c) Gwerthfawroga'r Aelod Cabinet Addysg y gwaith trwyadl a wnaed gan yr Ymchwiliad Craffu a'r ffaith eu bod wedi ymestyn tu hwnt i'r briff. Roedd yr argymhellion a wnaed gan yr Ymchwiliad Craffu yn plethu'n gyfforddus iawn gyda'r Prosiect Codi Safonau sy'n un o brif flaenoriaeth y Cyngor. Yn ogystal cyfeiriwyd at adroddiad Robert Hill gan nodi y rhagwelir newid yn y byd addysg yn deillio o gynnwys yr adroddiad hwnnw. Cadarnhaodd yr Aelod Cabinet Addysg y byddai'n ymateb yn ffurfiol i argymhellion yr Ymchwiliad Craffu.

(ch) Esboniodd yr Uwch Reolwr Gwasanaeth Comisiynu y byddai'r Ymchwiliad Craffu Ansawdd Addysg yn cwrdd unwaith eto i lunio adroddiad terfynol i gynnwys y sylwadau

wnaed uchod a'i gyflwyno i'r Aelod Cabinet am ymateb ffurfiol. Mewn ymateb i ymholiad Aelod ynglŷn â sefydlu Ymchwiliad Craffu sefydlog i fonitro cynnydd yn y maes hwn, esboniodd yr Uwch Reolwr Gwasanaeth Comisiynu bod yr ymchwiliadau, fel mater o drefn, yn weithgorau ar sail "tasg a gorffen" ond byddai modd trafod hyn ymhellach yng nghyfarfod paratoi nesaf y Pwyllgor Craffu hwn.

Penderfynwyd: (a) Bod yr Ymchwiliad Craffu Ansawdd Addysg yn cynnal

cyfarfod arall i lunio adroddiad terfynol gan gymryd i ystyriaeth y sylwadau wnaed uchod i'w gyflwyno i'r Aelod Cabinet Addysg.

(b) Gofyn i'r Aelod Cabinet Addysg ymateb yn ffurfiol i argymhellion yr Ymchwiliad ar ffurf cynllun gweithredu / rhaglen waith a chyflwyno adroddiad i'r Pwyllgor craffu hwn ymhen oddeutu 6 mis yn nodi cynnydd yng ngweithrediad yr argymhellion.

(c) Trafod sut i fonitro cynnydd yn y maes uchod yng nghyfarfod paratoi nesaf y Pwyllgor Craffu hwn ar 22 Hydref 2013.

5. CYNLLUN GWEITHREDU ÔL-AROLWG

Cyflwynwyd Cynllun Gweithredu Ôl-Arolwg y Gwasanaeth Addysg mewn ymateb i adroddiad ESTYN ar ansawdd gwasanaethau addysg yr awdurdod i blant a phobl ifanc.

(a) Atgoffodd yr Aelod Cabinet Addysg bod ESTYN wedi ymweld â'r Gwasanaeth Addysg ym mis Mawrth eleni ac wedi dyfarnu'r awdurdod yng nghategori digonol o ran perfformiad cyfredol a rhagolygon gwella. O ganlyniad roedd yn ofynnol i'r Gwasanaeth Addysg lunio cynllun gweithredu ôl-arolwg i ymateb i argymhellion ESTYN. Nodwyd bod llawer o'r gwaith wedi digwydd dros yr haf a'r cynllun gweithredu wedi ei fabwysiadu bellach gan y Cabinet ac wedi ei gyflwyno i ESTYN ar 20 Medi 2013. Cyfeiriwyd at y 6 argymhelliad gan ESTYN sef:

1. Gwella diogelu trwy sicrhau bod gweithdrefnau a pholisïau'r Cyngor yn cael eu deall yn glir gan bawb sy'n gweithio i'r awdurdod ac yn cael eu diweddarau a'u lledaenu'n rheolaidd
2. Codi safonau yng nghyfnod allweddol 4 trwy dargedu adrannau sy'n tanberfformio mewn ysgolion uwchradd sy'n perfformio'n wael yn fwy cadarn
3. Monitro a herio pob ysgol a defnyddio'r holl bwerau sydd ar gael i'r awdurdod i wella arweinyddiaeth a rheolaeth mewn ysgolion sy'n tanberfformio
4. Parhau i ddatblygu a gweithredu strategaethau presennol yr awdurdod i wella presenoldeb mewn ysgolion uwchradd
5. Gwella ansawdd hunan arfarnu, a'r modd y caiff cynlluniau gwella a gweithdrefnau rheoli perfformiad eu rhoi ar waith yn yr adran addysg
6. Parhau i roi cynlluniau ar waith i leihau nifer y lleoedd gwag

(b) Rhoddwyd cyfle i'r Aelodau wneud sylwadau ac fe amlygwyd y pwyntiau canlynol:

(i) Pryder ynglŷn â'r canrannau heriol yn argymhelliad 6 i leihau llefydd gweigion o gofio bod angen rhoi ystyriaeth i ddarn helaeth o Wynedd a hynny mewn cyfnod o ddwy flynedd

Mewn ymateb, esboniodd yr Aelod Cabinet Addysg bod Llywodraeth Cymru yn rhoi pwyslais enfawr ar gael gwared â llyfdd gweigion a'r Cyngor hwn wedi bod yn herio ei safbwynt gan nodi mai gwella ansawdd addysg yw'r flaenoriaeth. Rhoddir targed o 10% i bob awdurdod gan Lywodraeth Cymru ac fe heriwyd hyn gan dderbyn rhyw fath o gyfaddawd na fedr ardal wledig fel Gwynedd byth gyrraedd y targed ac fe welir o fewn deilliannau'r Gwasanaeth Addysg ffigwr mwy realistig. Cytunodd y Cabinet ar gynllun blaenoriaeth sydd yn cynnwys yr ad-drefnu presennol a'r gwaith sy'n mynd rhagddo yn nalgylch y Gader, y Berwyn ac yn Arfon. Yn ogystal, bu'r Gwasanaeth yn ymgymryd â gwaith hollol dechnegol ynghylch cyfrifo llyfdd gweigion mewn ysgolion ac wrth ail-ddiffinio gofod o fewn ysgolion gwelwyd lleihad yn y ganran o lefydd gweigion.

(ii) bod rhai o'r deilliannau yn uchelgeisiol ar gyflawniad ysgolion a gofynnwyd a ydynt yn gyraeddadwy.

Mewn ymateb, nododd y Pennaeth Addysg ei bod yn ymddangos o ganlyniadau eleni ar y TL2+, sydd i'w cyhoeddi'n gyhoeddus maes o law, bod 4 allan o'r 5 ysgol lle'r oedd tangyflawni yn yr Adrannau wedi gwneud cynnydd da iawn yn seiliedig ar y gwaith sydd wedi digwydd ym maes Mathemateg.

(iii) tra'n derbyn y sylw uchod, nodwyd ymhellach y daeth yn amlwg trwy'r Ymchwiliad Craffu nad oedd canrannau canlyniadau yn adlewyrchu gwir ddarlun yr ysgol oherwydd yr holl wersi preifat sydd yn digwydd tu allan i ysgolion. Dylid dadansoddi'r sefyllfa i weld a yw'r gwelliant yn yr ysgolion yn cyfateb i'r ffigyrau o lwyddiant.

(iv) ymddengys bod gwendid ar gynnydd mewn sgiliau ysgrifennu o ganlyniad i'r oes dechnoleg fodern ac y dylid cadw golwg ar hyn.

Mewn ymateb, esboniodd y Pennaeth Addysg ers Medi eleni y dylai fframwaith llythrennedd a rhifedd gyfarch y pryder uchod, sydd yn ofyniad statudol ar bob sefydliad ac yn cael sylw teilwng yn yr ysgolion cynradd a'r uwchradd.

(v) gofynnwyd a yw perfformiad eleni yn cael eu hadlewyrchu yn y chwarteli cenedlaethol.

Mewn ymateb, nododd y Pennaeth Addysg yr ymddengys bod y cynnydd yng Ngwynedd ar berfformiad TL2+ bron yn 58% eleni o'i gymharu â 55% llynedd ond yn rhy gynnar i wybod sut y caiff ei adlewyrchu yn y chwarteli. Pwysleiswyd y ceir y wybodaeth yma'n derfynol yn hwyrach yn y flwyddyn.

Penderfynwyd: Derbyn a nodi cynnwys y Cynllun Gweithredu Ôl-arolwg.

6. CYFLWYNIAD – ADOLYGIAD “DECHRAU I DDIWEDD” PLANT

(a) Derbyniwyd cyflwyniad, er gwybodaeth, gan yr Uwch Reolwr Gwasanaethau Plant ar yr adolygiad uchod pryd y nododd mai prif flaenoriaeth y Cyngor ydoedd sicrhau bod plant a phobl ifanc Gwynedd yn ddiogel, ac yn cael eu gwarchod pan fo angen. Yr ail flaenoriaeth amlwg wedi hyn yw sicrhau bod y Gwasanaeth yn cael ei ddarparu mewn modd a fydd yn rhoddi gwerth am arian.

Comisiynwyd yr adolygiad ar y Gwasanaeth Plant gan nad oedd y Gwasanaeth i weld yn cynnig gwerth am arian ac yn dilyn yr ymarfer gorau. O hynny roedd ansicrwydd yn codi os oedd y Gwasanaeth yn cynnig y canlyniadau gorau i ddefnyddwyr y gwasanaeth. Cytunwyd ar sgôp trwy sicrhau ystyriaeth lawn ar gyfer yr haenau isod wrth gynllunio ac argymhell newidiadau:

Haen 1 – Plant (Gwasanaethau cyffredinol)

Haen 2 – Plant Bregus

Haen 3 – Plant mewn Angen (lle byddai peidio ymyrryd yn arwain at anfantais i'r teulu)

Haen 4 – Plant mewn Gofal neu angen diogelu (plant sydd ar gofrestr gydag anghenion cymhleth a dwys)

Prif negeseuon yr adolygiad o safbwynt gwerth am arian ydoedd bod lefel gwariant Gwynedd ar Wasanaethau Plant yn sylweddol uwch na'r "teulu" o Gynghorau tebyg a hynny ers nifer o flynyddoedd (£3.5m yn uwch yn 2012/13 a 2013/14) a'r prif yrwyr y costau ydoedd:

- Gofal preswyl (£2.2m yn 2012/13 i blant gydag anabledd dwys a chymhleth tu allan i'r Sir) a gofal maethu (£0.9m)
- Niferoedd y plant mewn gofal nid costau lleoliadau
- Diffyg opsiynau

Fel rhan o'r adolygiad, ac o ran lleoliadau, gwnaed dadansoddiad o bob un achos yn annibynnol o'r Gwasanaeth i weld os oedd y trothwy yn gywir a daethpwyd i gasgliad bod y penderfyniad yn gywir ymhob un o'r 22 achos. Fodd bynnag, pe byddai opsiynau eraill wedi bod ar gael pan wnaed y penderfyniad i roi plentyn mewn gofal preswyl all sirol dim ond 7 plentyn tybiwyd oedd wedi bod angen lleoliad all-sirol tymor tir. Roedd hyn oherwydd diffyg gwasanaeth arbenigol oedd ar gael yr adeg hynny megis darpariaeth amgen yn cynnwys lleoliadau maethu arbenigol, cefnogaeth arbenigol gan asiantaethau eraill, cefnogaeth gefnogol egwyl fer i deuluoedd, cefnogaeth gartref arbenigol a hefyd cynyddu niferoedd o rieni maeth oedd yn gallu ymdopi hefo gofal uwch yn unol ag anghenion y plant.

Nodwyd bod ffocws cenedlaethol yn canolbwyntio ar yr agweddau canlynol:

- Ymyrryd yn fuan pan fo'r plentyn yn ifanc
- Ymateb yn fuan i broblemau sydd yn codi
- Aml-asiantaethol

Gwelwyd esiamplau o ymarfer da ar draws y Deyrnas Unedig ac yn benodol model yn yr Alban a elwir yn "Streamlined Response" sydd yn ceisio lleihau problemau wrth symud cyfrifoldeb o un asiantaeth i'r llall wrth i anghenion gynyddu h.y. Tîm amlasiantaethol ar sail timau lleol gyda rhinwedd o fedru ymyrryd o'r dystiolaeth gyntaf o broblemau hyd at eu datrysiad.

Yn deillio o'r gwaith ymarfer da a'r gweithdai pellach gynhaliwyd hefo partneriaid, awgrymwyd rhoi ystyriaeth bellach i'r cynigion isod:

Cynnig 1	-	Mynediad at Wasanaethau ar draws yr Haenau o angen (newidiadau o ran dyrannu grantiau wedi eithrio mynediad plant)
Cynnig 2	-	Un "drws ffrynt" (sefydlu un drws aml disgyblaethol i'r holl wasanaethau lle mae cyfeiriadau yn cael eu hasesu ar y cyd ar y cam cyntaf)
Cynnig 3	-	Tîm Aml-asiantaethol (arbrofi gyda tîm bychan i neud gwaith amlasiantaethol ar sail tîm "streamline response" a'i beilota mewn ardal benodol yn y lle cyntaf i'w werthuso cyn ei ymestyn ymhellach)
Cynnig 4	-	Tîm Trothwy Gofal (ymchwil yn dangos i ffocysu ar ymyrraeth)

- ddwys yn y 6 wythnos gyntaf i gael plentyn adref sy'n llwyddo'n well na gadael y plentyn mewn gofal)
- Cynnig 5 - Rheoli Lleoliadau (gysylltiedig â'r uchod)
- Cynnig 6 - Lleihau biwrocratiaeth (Lleihau'r gofyn sydd ar Weithwyr Cymdeithasol o ran cofnodi er mwyn rhyddhau amser iddynt dreulio hefo teuluoedd er mwyn gwneud gwaith o werth)

I gloi, amlinellodd yr Uwch Reolwr Gwasanaethau Plant y canlynol ar gyfer gweledigaeth i'r dyfodol:

1. Ymyrraeth a gofal cywir, ar yr adeg gywir, yn y lle cywir ac am y gost gywir.
2. Hyrwyddo ac annog gwaith proffesiynol da ac amserol gan weithio yn aml asiantaethol lle'n briodol.
3. Mewn cymunedau sy'n hyfyw a lle mae lles a photensial plant sy'n cael ei uchafu.

(b) Yn ystod y drafodaeth ddilynol, amlygwyd y pwyntiau canlynol:

- (i) bod beirniadaeth genedlaethol ar ddarpariaeth ofal all-sirol i blant oherwydd y cost a'r niferoedd a phryderwyd bod pellter oddi wrth y teulu yn medru dwysau problemau'r plant drwy eu dieithrio oddi wrth deuluoedd.
- (ii) Bod gorwario ar leoliadau all-sirol wedi bod yn broblem yn y gorffennol ac oni ddylai'r awdurdod fod wedi sefydlu darpariaeth ei hun bellach i oresgyn y broblem amlinellwyd uchod.
- (iii) gofynnwyd beth yw'r camau gweithredu yn dilyn yr adolygiad ac a yw'r Gwasanaeth wedi llunio cynllun gweithredu.

(c) Mewn ymateb i'r sylwadau uchod, esboniodd yr Uwch Reolwr Gwasanaethau Plant fel a ganlyn:

- bod pellter lleoliadau all-sirol yn bryder i'r Gwasanaeth er eu bod yn weddol agos o ran milltiroedd yn ardaloedd Wrecsam a Swydd Gaer roeddynt yn bell o ran diwylliant ag anghenion ieithyddol. Fodd bynnag, roedd cyfrifoldeb ar y Gwasanaeth i fod yn hyrwyddo cyswllt rhwng y plant a'r teuluoedd ac fe wneir popeth o fewn eu gallu i gael mynediad at gyfran o'u haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Bod cynlluniau arloesol ar y gweill i sefydlu Canolfan Rhagoriaeth a fydd yn cynnwys addysg Hafod Lon ynghyd â chyfleusterau gofal ysbaid i blant anabl.
- O ran y weledigaeth, roedd gan y Gwasanaeth gynllun comisiynu ar gyfer Gwasanaeth Plant a'r flaenoriaeth ydoedd lleihau'r nifer o blant mewn gofal yn y 5 mlynedd nesaf.
- Anelir i wneud arbedion fesul blwyddyn drwy'r gwaith ataliol ond rhaid deall bod rhai plant a phobl ifanc angen gofal arbenigol sydd ddim ar gael yng Ngwynedd.
- Bod y Gwasanaeth wedi adnabod y blaenoriaethau sef:
  - Sefydlu Tîm Trothwy Gofal
  - Lleihau'r gofynion biwrocratiaeth
  - Gweithredu yn amlasiantaethol ar draws Haenau 2,3 a 4 ac uchafu mynediad i deuluoedd megis gwasanaethau rhiantu, a.y.b.

Penderfynwyd: Derbyn, nodi a diolch am y cyflwyniad.

7. ADOLYGIAD ANGHENION DYSGU YCHWANEGOL

(a) Derbyniwyd cyflwyniad fel gwybodaeth gefndirol i adroddiad yr Aelod Cabinet Addysg ynglŷn â'r adolygiad strategol Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad.

Cychwynnodd yr adolygiad uchod oddeutu 18 mis yn ôl yn deillio o anghysondebau yn y ddarpariaeth a dderbynia blant a phobl ifanc Gwynedd ar draws yr awdurdod. Cyhoeddwyd dogfen ymgynghorol gan Lywodraeth Cymru yn 2012 yn nodi'r datganiad isod a anogodd yr awdurdod i feddwl yn llawer ehangach er mwyn sicrhau partneriaeth effeithiol i ddarparu yn effeithiol ar gyfer plant:

“Prin yw'r cynnydd at sefydlu partneriaethau amlasiantaethol effeithiol i ddarparu ar gyfer plant a phobl ifanc mwyaf agored i niwed yn y rhan fwyaf o ardaloedd yng Nghymru”.

Amlygodd y Llywodraeth y tri phwynt pwysig isod:

- Bod prosesau cyfathrebu a rhannu gwybodaeth yn wael
- Gwaith cynllunio a gwerthuso annatblygedig; ac
- Aseidiadau amlasiantaethol a gwblheir yn aml gan asiantaethau ar wahân i'w gilydd

O ystyried yr uchod, edrychwyd ar y nôd yng Ngwynedd sef:

- Sicrhau gwasanaeth cyflawn i blant a phobl ifanc a'u teuluoedd
- Cyd-berthnasu a chynlluniau integredig
- Sicrhau gwasanaethau o ansawdd a gwerth am arian
- Ymateb yn llawn i bolisiâu cenedlaethol a lleol
- Ymateb i egwyddorion cytunedig: hyrwyddo annibyniaeth, mesur ansawdd, sicrhau cysondeb a hyrwyddo cyfleoedd cyfartal, uwch sgilio staff

Comisiynwyd cwmni CAPITA i edrych ar y maes ac fe ddaethpwyd i'r casgliadau isod gyda'r drefn gyfredol:

- Anghysondeb
- Traddodiadol a chymhleth
- Ansawdd tracio perfformiad
- Cydweithio
- Patrymau arferion gwahanol
- Twf mewn anghenion penodol
- Cyfathrebu
- Creu dibyniaeth

Mewn ymgynghoriad â'r budd-ddeiliaid y prif negeseuon ydoedd:

- 88.5% o'r farn nad yw gwneud dim yn opsiwn
- 100% o'r gweithwyr proffesiynol addysg o'r farn nad yw'r drefn bresennol yn gynaliadwy i'r dyfodol
- Bod rhwng 88.7% a 99% o rieni yn ffafrio newid ar gyfer gwella elfennau o'r gwasanaeth

- Bod 99% o rieni unigolion ac anawsterau / anabledau mwy dwys a chymhleth yn ffafrio symud i wasanaeth sy'n canolbwyntio ar y plentyn / person ifanc a'u teuluoedd gyda chefnogaeth amlasiantaethol integredig lawn
- 100% o'r holl randdeiliad yn croesawu rôl unigolyn fel person cyswllt uniongyrchol â theuluoedd i sicrhau:
  - Cyswllt uniongyrchol â rhieni i wella'r drefn gyfathrebu rhwng asiantaethau
  - Gweithrediad llawn ar gyfer cynnal adolygiadau aml-asiantaethol a gwireddu'r canlyniadau

Rhestrwyd elfennau ar gyfer canolbwyntio arnynt ynghyd â chefnidir i'r opsiynau a drafodwyd ar gyfer ymateb i ofynion y dyfodol sef:

Opsiw 1	-	Dim Newid (a fyddai'n arwain at fethu gweithredu gofynion statudol ac yn methu cyflawni'r amcanion a'r nodau sydd wedi eu hadnabod)
Opsiw 2	-	Gwella Elfennau'r Gwasanaeth (fyddai'n cynnwys uwch sgilio staff a ffurfio tîm o gymhorthyddion dysgu i ddatblygu llwybrau gyrfa a'u lleoli o fewn yr ysgolion)
Opsiw 3	-	Newid Sylweddol (fyddai'n arwain at wasanaeth sydd yn canolbwyntio ar blentyn / unigolyn ifanc gyda chefnogaeth amlasiantaethol sef iechyd a gwasanaethau cymdeithasol)
Opsiw 4	-	Newid Radical

I gloi, nodwyd y ffafriwyd Opsiw 2 gyda'r bwriad o symud i Opsiw 3 fel gwedd 2. Pwysleisiwyd yr angen i gadw Opsiw 2 a 3 ar wahân ar hyn o bryd oherwydd goblygiadau cyllidol ynghlwm i Opsiw 3.

(b) Rhoddwyd cyfle i Aelodau ofyn cwestiynau ar gynnwys y cyflwyniad a'r adroddiad gerbron ac amlygwyd y pwyntiau canlynol:

- (i) pryder ynglŷn â chyllido'r opsiynau ac y byddai gwasanaethau eraill yn dioddef
- (ii) pryder ynglŷn â risg amlwg o recriwtio arbenigwyr yn y maes
- (iii) gofynnwyd am wybodaeth ynglŷn ag amserlen ar gyfer gweithredu'r opsiynau ffafriol a sut y byddir yn monitro gwariant a mesur y cynllun gweithredu?
- (iv) o ystyried bod cymorthyddion yn ganolog iawn i weithredu Opsiw 2, a thrwy eu uwch sgilio a fydd yn realistig i ddisgwyl iddynt weithio ar y cyflogau presennol?
- (v) drwy greu Tîmau Dalgylchol o Gymorthyddion, gofynnwyd faint yn llai o gymorthyddion fydd gan ysgolion a sut maent yn mynd i ymdopi â hyn?

Mewn ymateb i'r sylwadau uchod, nododd yr Uwch Reolwr Trawsnewid Gwasanaeth fel a ganlyn:

- Hyderir y gellir cyllido'r opsiynau drwy ddefnyddio'r adnoddau sy'n bodoli'n barod yn fwy effeithiol drwy ystyried anghenion y plant ac uwch sgilio'r cymhorthyddion i fedru ymdrin ag ystod o anghenion megis gwybyddiaeth dysgu, anhwylder iaith ac ymddygiad yn fwy effeithlon
- Y byddir yn cydweithio'n agos gyda Cholegau addysg bellach ar gyfer sicrhau bod unigolion arbenigol yn cael hyfforddiant priodol a pherthnasol
- O ran amserlen, roedd llawer o gerrig milltir i'w cyrraedd at y newid ond gobeithir gweithredu ar wedd 1 o Opsiw 2 erbyn Medi 2015

- Cydweithir yn agos gydag Adran Adnoddau Dynol y Cyngor a phan fydd y cyfrifoldebau yn cael eu hadnabod a'u pennu yna fe fydd yn ofynnol arfarnu swyddi'r cymhorthyddion
- Anodd nodi ar hyn o bryd faint yn llai o gymorthyddion fyddai gan ysgolion oherwydd ochr yn ochr â hyn roedd Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi targed ar gyfer datganoli cyllid addysg allan i'r ysgolion ac efallai byddai'n rhaid ystyried sefydlu cytundebau lefel gwasanaeth rhwng yr awdurdod a'r ysgolion ar gyfer darpariaeth anghenion arbennig. Sicrhawyd y byddir yn cynnal trafodaethau gydag ysgolion yn hyn o beth ac maent yn ymwybodol o'r Opsiynau a ffafrir.

Penderfynwyd: Derbyn, nodi a diolch am y cyflwyniad.

8. YMCHWILIAD CRAFFU GOFAL

Adroddodd Cadeirydd yr Ymchwiliad, y Cynghorydd Peter Read, bod un cyfarfod o'r Ymchwiliad Craffu Gofal wedi ei gynnal gyda'r briff wedi ei gytuno i graffu pa mor dda yw'r gwasanaeth i gleifion wedi iddynt gael ei rhyddhau o'r ysbytai. Byddir yn ymgynghori gyda phartneriaid yn y maes ynghyd â chyfweld sampl o ddefnyddwyr y gwasanaeth.

Penderfynwyd: Derbyn a nodi'r uchod.

Dechreuodd y cyfarfod am 10.00am a daeth i ben am 12.50 pm

CADEIRYDD.